

Metódy ochrany hospodárskej súťaže

I. Všeobecne o metódach ochrany hospodárskej súťaže

Právnym statkom, ktoré má chrániť spoločne právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže a právo proti nekalej súťaži je hospodárska súťaž. Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (kartelové, resp. antitrustové právo) chráni slobodu účasti na hospodárskej súťaži (chráni jej existenciu, resp. intenzitu). Záujem na kvalite, resp. čistote či férovosti existujúcej súťaže (kvalitatívna ochrana súťaže) je v zásade súkromným záujmom súťažiteľa alebo spotrebiteľa, ktorý čelí nekalým praktikám konkurenta, resp. podnikateľa. Záujem na samotnej existencii súťažného prostredia (existenčná ochrana súťaže) je považovaný za záujem predovšetkým verejný. Existencia a intenzita súťaže je chránená ako verejný statok, a preto je existenčná ochrana hospodárskej súťaže presadzovaná v prvom rade verejnoprávne (administratívne sankcie za kartely, zneužitie dominantného postavenia, prieskumné právomoci kontrolných orgánov).

Hlavná úloha pri sledovaní protisúťažných konaní je zverená Komisii (EÚ) a súťažným úradom v jednotlivých členských štátoch (Protimonopolný úrad SR). Orgány verejnej moci môžu konať proti subjektu, podozrivému z protisúťažného konania z vlastnej iniciatívy alebo na základe podnetu súťažiteľa alebo inej osoby. V prípade, ak sledujúci orgán zistí (má široké vyšetrovacie právomoci), že došlo k porušeniu pravidiel hospodárskej súťaže, uloží povinnosť zdržať sa protisúťažného konania, nariadi odstrániť závadný stav a prípadne uloží aj pokutu, resp. inú sankciu. Verejný orgán tak postupuje verejnoprávnymi postupmi a ukladá verejnoprávne sankcie (**verejnoprávna ochrana hospodárskej súťaže**). Uložené sankcie sú preskúmané v rámci správneho súdnictva. Pre verejnoprávne postihovanie súťažných deliktov (správne trestanie) platia zásady trestného práva ([II. ÚS 134/2014 z 5. februára 2014, NS SR 3 Sžh/3/2010 z 3. mája 2011](#)).

Súkromnoprávna ochrana hospodárskej súťaže znamená, že subjekt súkromného práva (súťažiteľ, dodávateľ alebo spotrebiteľ – napríklad „obet“ kartelu, ktorý musel zaplatiť za tovar cenu vyššiu, ako je trhovú) podá žalobu proti inému subjektu, porušiteľovi súťažného práva. K ochrane pred konaním narušujúcim, alebo aspoň ohrozujúcim hospodársku súťaž možno pritom pristupovať dvojako. Jednak možno použiť ustanovenia zabezpečujúce ochranu súťaže ako *štít*, teda ako ochranu pred uplatňovaním si nárokov vyplývajúcich z právom reprobovaných praktík (obrana proti účastníkovi kartelu požadujúcemu zvýšenú cenu tvrdením, že zmluva je neplatná), alebo ako *meč*, a to ako nástroj ochrany vlastných záujmov ofenzívnym spôsobom, napríklad uplatňovaním si nárokov (napr. nárokovanie si náhrady škody z dôvodu kartelovo zvýšenej ceny).

II. Súkromnoprávne následky porušenia práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže

Konanie, ktorým bolo porušené právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (napríklad kartel či zneužitie dominantného postavenia) prináša okrem verejnoprávných aj **súkromnoprávne dôsledky**. Právny úkon v rozpore s antitrustovým právom (napríklad samotná „kartelová“ zmluva, ktorou si podnikatelia medzi sebou rozdelia trh) je **neplatný** (pozri čl. 101 ods. 2 ZfEÚ, ZoHS neplatnosť výslovne neustanovuje, vyplýva z § 39 OZ). Zneužitie dominantného postavenia a koncentrácie majú osobitné právne následky (napr. neplatnosť fúzie, neplatnosť nadobudnutia ovládajúceho balíka hlasovacích práv, prevodu podniku a podobne).

Častejšie však sú otázne sekundárne následky porušenia kartelového práva, napríklad vplyv kartelu na osud právnych úkonov uzatvorených v jeho dôsledku (nákup tovaru od účastníka kartelu za cenu, ktorá prevyšuje trhovú cenu). Takéto zmluvy nie sú neplatné, iba poškodenému vznikajú osobitné súkromnoprávne nároky. **ZoHS** okrem nárokov

spotrebiteľov a ich združení domáhať sa proti porušiteľovi zdržania sa protiprávneho konania a odstránenia protiprávneho stavu (§ 42 ZoHS) iné súkromnoprávne následky jeho porušenia výslovne neupravuje. Hoci ZoHS iné nároky spotrebiteľom nepriznáva a súťažiteľom navyše nepriznáva vôbec žiadne nároky, vyplývajú tieto z povahy veci (negatívna ochrana), resp. z iných právnych predpisov. Poškodenému subjektu vzniká **nárok na náhradu škody**. Tento nárok prislúcha aj slabšej strane kartelu ([rozsudok SD EÚ vo veci C-453/199 „Courage v. Crehan“ z 20. septembra 2001](#)) a vyplýva priamo z práva EÚ, obsahuje nárok na náhradu skutočnej škody, ušlého zisku a úrokov z omeškania, zodpovedá sa bez zavinenia a premlčanie musí byť dostatočne dlhé ([rozsudok SD EÚ v spojených veciach C-295/04 až C-298/04 „Manfredi“ z 13. júla 2006](#)). Nárok na náhradu škody sa uplatní sa aj v rýdzo vnútroštátnych prípadoch v rámci ZoHS, podmienky nároku sú určené ObchZ (protiprávnosť: § 41 ObchZ + ZoHS, ostatné podmienky: § 373 + § 757 ObchZ). Dotknutá osoba má k dispozícii aj **nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia** (podmienky podľa § 451 a nasl. OZ). **Združenia na ochranu podnikateľov** nemajú v kartelovom práve k dispozícii žiadne nároky, ani nemajetkové (na rozdiel od práva nekalej súťaže a na rozdiel od spotrebiteľských združení).

III. Vzťah medzi európskym a vnútroštátnym súťažným právom

Európske (čl. 101 a nasl. ZfEÚ, nariadenie Rady č. 139/2004 o kontrole koncentrácií) ako aj vnútroštátne právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (ZoHS) obsahovo konvergujú (v podstate tie isté zakázané konania, rovnako formulované skutkové podstaty zakázaného konania, rovnaké výnimky) a rozsahovo sa dopĺňajú, keď sa rozlišuje v podmienke intenzity zásahu, resp. ohrozenia. Ak dochádza k zásahu alebo k ohrozeniu hospodárskej súťaže s cezhraničným dopadom, aplikuje sa európske právo (je priamo aplikovateľné a účinné!) a primárnu kontrolnú a sankčnú právomoc vykonáva Komisia. Ak má zakázané konanie iba vnútroštátny dopad, tak koná PMÚ ako vnútroštátny orgán (priorita právomoci Komisie, ak koná ona – atrahuje na seba vec, nemajú vnútroštátne orgány konať). Je zabezpečená výmena informácií medzi jednotlivými orgánmi (európska sieť pre hospodársku súťaž).

Do určitej miery je prípustný paralelný postih jedného konania vnútroštátnym orgánom (PMÚ) aj Komisiou, pričom nemusí ísť o porušenie zásady *ne bis in idem* (pozri podmienky podľa [rozsudku SD EÚ C-17/10 „Toshiba Corporation a i. proti Úradu pro ochranu hospodářské soutěže“ z 14. februára 2012](#)).

Ďalšia odporúčaná literatúra:

- Králik, A.: *Náhrada škody spôsobenej porušením súťažného práva*. C.H.Beck SK, 2014, 200 s.
- Monotematické číslo časopisu *Výber z rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie*, 4/2007.